

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljalne naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Politični del.

Kmečke posojilnice in hranilnice.

II.

Danes hočemo razpravljati, kako se kmečka posojilnica in hranilnica ustanovi. Prav dobro vemo, da vlada ravno v tem oziru pri tem in onem velika nevednost. Skoro vedno se sliši ugovarjanje: »Ja, to je pa težava, to ni brez nič.« Vendar temu ni res! Jasno bode takoj vsakemu, kdor prebere sledeče vrstice.

Skoro v vsakem kraju so kmetje in posestniki prav vneti za vsak stanovski napredek. Toda pomagati si ne vedo, začeti ne znajo! Ta ali oni bi rad delal za prospeh svojega stanu, a ne ve, kje in kako bi poprijel. Seveda, da bi izpraševal okrog po svetu, pisaril na razne strani, ali si mogoče naročil knjigo v ta namen, nima časa, pri današnjih gospodarskih razmerah, ko mora biti kot posestnik in gospodar pri tem pomanjkanju delavcev povsod sam. Da bi zanemarjal svoje lastno gospodarstvo, bi gotovo ne bilo umestno!

Nekoliko je pa tudi strahu v očigled nekaterih nesrečnih polomov, ki so se prigodili ravno na Kranjskem v skodo združne misli.

Naj sledi kratko navodilo za ustanovitev kmečke posojilnice in hranilnice. To navodilo velja tudi za ustanovitev vsake druge zadrage, n. pr. mlekarske zadrage, zadrage za skupni nakup in prodajo i. t. d.

Ko ima ta ali oni misel, da bi se za kak kraj ustanovila kaka zadruga, n. pr. kmečka posojilnica in hranilnica, naj to misel lepo dalje razširja in pridobiva ljudi zanj. Kaže naj na uspehe drugod v sosedstvu. Saj imamo Kranjci nad 400 raznih kmetijskih zadrug, največ posojilnic.

Ustanovitev se nanaša na posebno postavbo, ki je prišla v veljavo v Avstriji 3. junija 1873 ter se imenuje združni zakon. Bivstvo in besedilo tega zakona se nahaja v IV. Lapajneti knjigi »Slovenski posojilničar« z dopolnilnimi zakoni, ki so izšli ter v veljavo prišli pozneje.

Prav dobra, poučljiva knjiga in zelo poceni je Zmavčeva knjiga »Kmečka posojilnica«. Priporočamo obe. Dalje prih.

Shodi jugoslovanskih mest.

Začetkom meseca novembra se je vršil v Kolinu na Češkem shod čeških mest.

To je bil prvi shod čeških mest. Bil je to temelj, iz katerega porastejo redni pravilni shodi čeških mest. Angleška in francoska mesta že precej dolgo časa sem prirejajo shode svojih mest in to z vidno rastočim uspehom. Za njimi so prišli Nemci s svojimi »Städtetage« in tudi shodi nemških mest pokazujejo lep uspeh. Sedaj so prišli Čehi, med Slovani vedno prvi. Kaj se je reševalo na shodu čeških mest? Pokazalo se je, da je komunalno delovanje čeških mest še nedostavno, da je treba delati na socialno-političnem in kulturnem polju. Delegati čeških mest so se odločili postaviti češko samoupravo na višjo stopinjo, vcepiti jej zavest novih nalog in dolžnosti, ki postajajo z industrializacijo in z naraščanjem mestnega prebivalstva, posebno delavskega. Čehi vedo, da ima pri politično nesamostalnem narodu poštena samouprava velikanski pomen, da jim mora biti šola, kjer se bodo učili občinske samozvesti in da mora biti kraj, kjer bodo dokazovali Dunaju in celi evropski javnosti, da so napreden narod, zrel za državno samostanost. Najboljše in najopravičenejše delovanje Čehov je stremljenje za uvedbo popolne, na vrhuncu dobe stoječe in z naprednim duhom vodene samouprave: občinske, okrajne in deželne. Dasiravno je ta shod čeških mest bil samo pripravljalnega pomena, vendar je bil predelan material za nadaljne vsakoletne shode čeških mest in da se je shod vršil v znamenju povzdige in modernizacije samouprave v naprednem duhu, posebno na socialno-političnem in kulturnem polju. Najbolje značilno pa je dejstvo, da je na tem shodu prišlo v pretres vprašanje o reformi občinskega volilnega reda! Poleg tega je važno, da so se ustanovili posebni odseki za proučevanje perečih komunalnih vprašanj.

Ali bi tudi pri nas na jugu ne mogli prirediti takšnih shodov mest? Slovenci seveda smo premlabi, naša mesta je možno sešteti na prstih obeh rok, ali recimo, da se k tem shodom pritegne tudi večje trge? Ali pa ne bi bil možen shod vseh jugoslovanskih mest? Ljudje, kakor so Hribar in župan srbske prestolnice Glavinč, bi gotovo prispeli k dobremu uspehu. Tu bi se ne šlo za kakšne politične enunciacije, shod naj bi reševal zgolj gospodarska vprašanja in v takšnih vprašanjih bi zastopniki enega mesta bili lahko svetovalci drugim mestom. Znano je, da je letos ob priliki sokolskega zleta v Prago praška občina posodila belgrajskemu županu načrte praške kanalizacije in vodovoda, katere načrte misli belgrajski župan upotrebiti pri zidavi kanalizacije v Belgradu. Po gospodarski strani toraj bi bili takšni shodi velikega pomena! K.

Slovenci, ne zablte družbe
SV. CIRILA IN METODA!

PODLISTEK.

A. G.

Pozdrav savskemu drevoredu.

Nisva se pozdravila letos, minila je pomlad, minilo je poletje in tvoje gosto zelenje postaja redkeje, počasi se vlega nanj jesenska bolezen — ostra rjavica, ki mu izsesava oživljajoči sok, mu suši žile in mu tako počasi vzame lepo, očesu toliko prijetno zeleno barvo in gladki listi leže na tleh. V duhu že vidim rmene, nagrbane kakor koža na obrazu starčka. Stari od mesta najeti vrtnar pa hodi z grabljami v roki in grabi to suho listje in misli — jesen je tukaj, kmalu bodo stala gola stebila na teh gričih in tudi listja ne bo več. Vršni naprej svojo nalogo, upajoč na spomlad, ko bodo ta stebila iznova pognala brstiče, ko bodo nežna svetlozelena peresca ugledala beli dan in rastla in se razvila v solnčni toploti, v svežem gorenjskem zraku — v jutranji rosi — zopet se bodo ogrnile bele steze v zeleno goščo — in prijatelji narave bodo prihajali — in iskali spomladi med novim zelenjem med novim življenjem in našli jo bodo — daleč od mestnega hrupa — daleč od družbe v tvojem mističnem miru samotni vsaki drevored.

Kolikokrat vas je že premerila moja noga, bele steze in nikdar se mi ni zdelo, da čas gine,

da se vleče kot dolga nit, ki se odvíja iz klopčiča brez konca in kraja kot se mi zdi danes. Uživajoč in naslajaje se ob edinem pogledu tvoje skromne in vendar tako čarobne lepote se mi ni zdelo nikdar zadosti pozno — ti dati slovo in te zapustiti.

In vendar mi ni bilo nikdar prav jasno, o čem obstoji tisti čar, ki me tako veže, ki mi objema dušo z neizmerno sladko tolažbo in mi polni srce z upom, z brezmejnimi upom in z blaženim mirom, z nekim nadnaravnim čutom sreče in zadovoljnosti, ki se ga ne spominjam ne preje, ne pozneje nikdar več.

Dostikrat premišljujoč, kaj povzroča to izpremembo v mojem notranjem življenju sicer polnem dvomov in bojov, mi ni bilo mogoče določiti — in vendar je bilo tako — in ne samo meni se je godilo tako; bolj natančen pogled krog mene me je prepričal, da se je tudi drugim godilo tako!

Semkaj ne hodijo ljudje samo ubijati čas, ne hodijo samo po dozo jutranjega zraka. In, če gredo tja s tem namenom, se jim godi tako kakor meni. V njih dušo se prikrade tista čudna moč.

V duhu vidim korakati izprehajalce s tihim odmerjenim korakom in berem čudne zgodbe na njih obrazih.

»Vse je minulo — vse,« tako govori sam seboj star gospod s sivo brado, opirajoč se na palico; »kje je mladost, kje je ljubezen, kje so upi, kaj

me čaka — življenje je za menoj, vse je minulo, prišla bo smrt.« Zadene se ob zeleno vejo in odtrga sveži list, mrmrajoč: »Takole smo bili mladi — takole sveži — in danes?!«

Za njima pride lep krepak mlad človek. Vidi se mu, da je srečen in zadovoljen sam seboj. Prinesel je semkaj svojo srečo — semkaj, kjer ga nihče ne moti. Trudil se je zadobno svoje mladosti in zdaj žanje sad tega truda, izvršil je študije, življenje je pred njima in z dopadanjem gleda vanj kakor v obljubljeno deželo. Daleč tam ima lepo mlado nevesto; — nadebudna bodočnost ga čaka — družbinska sreča.

Vseokrog njega mu potrjuje lepe sanje, kaj bi neki moglo kaliti to srečo?

Vse je živo, vse je veselo, in kako čuti to srečo. Ne ve, kako bi povedal vsemu svetu, da je srečen — kako bi opeval življenje, ki je zanj tako nadpolno in pripoveduje nebrojnim drevesom: »Srečen sem! Poslušajte, delite z menoj mojo srečo — objel bi vas in pritisnil na srce — tako mi je polno blaženosti.«

Vse se na klop in dalje in dalje se izlivajo stoterna čutila iz njegovih prs, polnih sreče — nade in življenja.

Nad njegovo glavo šume zeleni listi med sabo: »Spomlad ljubezen — spomlad ljubezen.«

Na drugi strani vidim prihajati mlado dekle. Njen obraz ima neke lastnosti hčerke južne zemlje.

Vse politično zanimanje zadnjega tedna je navezano na državnozbornsko razpravo o Masafykovemu nujnem predlogu. Debata, ki jo ima sedaj zbornica, je tako velikega pomena, da je težko pregledati in presoditi vse posledice, ki jih bo imela. Z elementarno močjo je tretilo dvoje svetovnih nazorov drugo ob drugo. Na eni strani cerkveni dogma, na drugi duševna svoboda. Vse politične kombinacije dosedanjega «dela» izza volitev lahko izginejo, kakor rosa v solnčni toploti, vse nenaravne zveze lahko popokajo in če se sme političnim znamenjem v Avstriji le še kaj zaupati, tedaj je gotovo, da bo potisnjena vsa politika bližnje bodočnosti v povsem drugo smer, kakor so mislili oni, ki so si tako prijetno postlali pri jaslih.

Eno dejstvo je že gotovo: Krščanski socialci, ki so se pred par dnevi triumfirali, so doživeli strahovit poraz.

Iz peterih žil se napenjajo, da bi ga zakrili, a njih trud se ne more posrečiti. Državni zbor je sprejel nujnost Masafykovega predloga soglasno, to se pravi: Tudi krščanski socialci so glasovali zanj. A samo en razlog jih je napotil, da so udarili sami sebe tako po zobeh: Če bi bili glasovali zoper predlog, bi bili ostali v manjšini, nujnost bi bila sprejeta zoper njih glasove in to bi bil poraz, ki ne bi bil mogel ostati brez dalekosežnih posledic. Tak je položaj sedanje krščansko-socialne stranke, da se mora bati te resnice. Ostati v manjšini, še nikdar ni škodovalo opozicijski stranki, za krščanske socialce sedaj pa je smrtno nevarno!

Toda logično je. Krščanska socialna stranka je postala vladna, seveda samo vsled nenaravne zveze s strankami, katerim je v dnu svoje duše, po svoji naravi in po svojem bistvu nasprotna. Postala je vladna, in dobila je svoje zastopnike v kabinetu, kjer jo reprezentirata Geßmann in Ebenhoch. Se več! Ti dve imeni sta bili pečat, ki je pritisnjen Beckovi vladi na čelo. A naenkrat se pokaže, da je taka vladna koalicija nemogoča. Lahko se jo skuje za potrebo trenutka, za nagodbo, za proračun. Toda še so vprašanja v tej državi, življenska vprašanja, ki se jih ne more pokriti s prstjo, temveč, ki silijo na dan z elementarno močjo — in v teh vprašanjih vlada ni edina. Ali je mogoče misliti, da bi ostala Geßmann in Ebenhoch glede duševne svobode na enakem stališču, kakor Masafyk in Pernerstorfer?

Če bi bili krščanski socialci pošteni in dosledni, bi bili morali glasovati zoper nujnost Masafykovega predloga. Toda kaj naj bi tedaj počela njiju ministra Ebenhoch in Geßmann? Ali naj bi se postavila v nasprotje z drugimi člani vlade in z večino parlamenta, pa demisionirala? Ali naj bi ostala ministra, pa se postavila v nasprotje z lastno stranko? V obeh slučajih bi bila klobuta za krščanske socialce tako glasna, da ne bi mogli nikomur dopovedati: «Pobožali so nas.» In iz to za «krščanske» res hude dileme so našli izhod, da so glasovali za nujnost predloga, ki ga sovražijo v dnu svojega srca. Toda če je odločitev odložena — ali je s tem odstranjena...?

Domobranski minister fml. Latscher je, kakor se je pričakovalo, odstopil. Namesto njega je imenovan Georgi, ki ga je zadnji čas zastopal v parlamentu.

Za Primorje in južno Tirolsko hoče vlada kaj storiti. Ustanovila se je na predlog ministrskega predsednika komisija, sestavljena iz vseh prizadetih ministrstev, ki naj izdelajo program za obsirno akcijo. Potem bodo povabljene osebe, ki poznajo razmere, zlasti izvoljeni poslanci, da se sliši njih mnenje. Bilo bi lepo, da bi se država res nekoliko pobrigala za te doslej zanemarjene kraje;

Njeni črni lasje se svetijo v solncu, njene črne oči zro nemo — nepremično na zeleno planjavo. — Kdor bi jo gledal in opazoval, bi mislil — nič manj — zaljubljena je v ta kosček zemlje in uganil bi; in če bi videl v nje srce, bi videl, kako se odpira tolažbi in upanju, ki je diha mlado zelenje — kako se krepča v dobrodejnem vtisu tega pogleda in morebiti bi postal tudi zmožen ceniti in razumeti mistično govorico narave, ki ima tako čarobno moč.

Enkrat, dvakrat, trikrat premeri dolgo pot in zopet in zopet in ni trudna in tuintam postoji in se zatopi v stiko — tamkaj na drugi strani.

«Šumi, šumi, bistra Sava!» tako govori in si briše gorke solze, «ali je bilo res tako — moralo je biti. Ah, zakaj mi vzbujas te žalostne spomine — odnesla si vse — vse moje dobro — kako grozna je ta misel — in vendar vsikdar, ko te vldim, mi znova pripoveduješ to zgodbo, ki bi jo hotela pozabiti.»

Mrzlica ji strese mlade ude — zgane se črez ograjo in njene tople solze se pomešajo s hladnimi valovi.

Med dvema poljema na drugi strani Save pristopiha lokomotiva; gost dim se vali iz njenega grla in se dviga kvisku, tja do vrhunca Šmarjetne gore, zašle se glasen švig in iz ozkih lin pogleda

ampak ravno sedaj, ko rabi gospod Beck glasove za svojo nagodbo, se sliši to vest, ki ne pove nobenih posameznosti, kakor reklamo za vlado.

Na Gališkem je viharno zaradi protipoljskih načrtov v Nemčiji. V nedeljo je bil v Lvovu velik shod, na katerem so govorniki vseh strank protestirali proti brutalnemu zatiranju pruskih Poljakov. Shoda se je udeležilo nad 10.000 ljudi. Po shodu so bile velike demonstracije pred hotelom, v katerem je stanoval nemški konzul. Od hišnih posestnikov zahtevajo, da nobeden ne sprejme nemškega konzula v stanovanje.

Zunanja politika je prišla te dni na dnevni red v avstrijskem državnem zboru. Seveda je našla svojo pot po ovinkih. Naša ustava je namreč tako krasna, da državni zbor sploh nima upliva na zunanjo politiko, ampak stvar je popolnoma prepustena delegacijam, in še te inajo zelo omejen delokrog. Če hočejo torej poslanci govoriti o zunanji politiki, se morejo poslužiti zvijače. Tako je bilo tudi v četrtek. Na Nemškem je vlada predložila nov zborovalni zakon, ki jemlje Poljakom pravico, govoriti na svojih shodih v poljskem jeziku. Drug zakonski načrt v pruskem deželnem zboru pa zahteva, da se sme zemljišča Poljakov ekspropriirati (vzeti jim jih za tako ceno, kakršno določi nakupna komisija), če jih hoče nemška «kolonizacijska» komisija dobiti v svojo last. Oba zakona sta res tako brutalna, da se človek v čudu vpraša, kako je kaj takega mogoče v kulturni državi v dvajsetem stoletju. O tej stvari se je torej bilo govorilo na ta način, da so govorniki vseh slovanskih strank ter dva zastopnika socialnih demokratov vprašali predsednika, če hoče ta protest naznaniti vladi. To je bil ovinek okrog opravičnika, a bil je umljiv, ker opravičnik ne daje druge priložnosti, da bi se moglo govoriti o zunanjih dogodkih.

Proti umetnemu podraževanju sladkorja je predlagal finančni minister, naj se sprejme v zakon o sladkornem davku določbo, ki dovoli vladi, dokler ni zakona zoper kartele, da sme z denarnimi globami kaznovati prodajalce, ki bi prodajali sladkor dražje, kakor bi bilo opravičeno v tržnih razmerah.

Tretja ruska дума, izvoljena na podlagi skrajno reakcionarnega in protustavnega volilnega reda, je dobila, kakor je bilo pričakovati, vladi prijazno večino. Vendar pa še ta krotka večina ni tako brez hrbenice, kakor bi rad Stoljipin. Duma je sklenila, poslati carju «adresu», o kateri se je zadnji čas razpravljalo. Skrajna desnica se je trudila na vso moč, da bi adresa priznala carjevo avtokracijo, vendar pa ni mogla doseči tega. Večji del oktrobristov se je postavil na stališče, da je izza manifesta od 30. oktobra 1905 Rusija konstitucionalna država in da car ne more izvrševati zakonodajne oblasti brez dume. To je bilo tudi izrečeno v načrtu adrese, ki je bil sprejet z 212 proti 146 glasom skrajne desnice.

Gospodarski del.

□□□□

Narodno gospodarstvo.

Nadaljevanje.

4. Vrednote posameznih držav.

a) Zlata vrednota.

Pri zlati vrndnoti se glavni novci (tudi kurantni novci) kujejo samo v zlatu in sicer tako, da imenska vrednost odgovarja popolnoma notranji vrednoti. Srebrni novci so le postranski denar, ki se rabi tudi za drobiž.

nebroj človeških obrazov — v zraku vihrajo bele rute. — Zdravo, — nazdravje, brat, sestra, majka, tukaj smo.

«To je življenje — pravi mladenka — vse je živo in veselo — in zvedri se njeno belo čelo — in izgine bolestna poteza krog njenih ustnic, «to je življenje — in to vse med tem nadepolnim blagodejnim zelenjem, ki me objema. Zakaj obupavati?»

«V tebi, lepi gaj, v tvojem neskaljenem miru si hočem vstvariti svetišče! — Ali ne čutim, kako blizu mi je Bog? Nikjer in nikdar tako kot tukaj velika, edino krasna čarobno skrivnostna narava. Moje srce je mrzlo, ozeblo, otožno kot zimski dnevi — daj mi toplote — moči — daj mi življenja, ki je večno v tebi — resi me te smrtne mrzlice, ki mi trese dušo in suši kosti.»

Škrjanček je zažvrgolel nad njeno glavo — «nikar ne toži — in ne jokaj — veseli se dneva ob jutranji zarji — opoldanskem svitu in večernem mraku — vse je lepo v naravi in polno vere, upanja in ljubezni!»

Se enkrat bodi mi pozdravljen, zeleni gaj — minila bo zima, prišla bo spomlad in zopet se bodeva pristrčno pozdravila kot dva stara prijatelja — in do takrat «Na svidenje!»

Srebrni novci se ne kujejo polnovredno, tudi je njihova plačilna zmožnost omejena, dočim se morajo zlati novci sprejemati neomejeno. Na zasebni račun se morejo kovati le zlati novci, srebrni novci se kujejo le do gotove množine in se lahko vedno zamenjajo za zlati novce. To je takozvana čista zlata vrednota.

Če se država nasproti drugim državam kaže kot država z zlato vrednoto, ker svoje zunanje obveznosti plačuje z zlatom, dočim se doma rabi kot kurantni novce vsaj en srebrni novce, potem govorimo o šepajoči zlati vrednoti.

Prva država, ki je uvedla zlato vrednoto, je bila Angleška, kar se je zgodilo z zakonom z dne 22. junija 1816. in sicer na ta način, da je pričela kovati srebrni novce z lažjim novčnim merilom in ga tako napravila za drobiž, poleg tega pa določila, da nihče ni zavezan naenkrat v promet vzeti več nego 40 šilingov v srebru. Denarna enota je funt šterling ali kot novcevereign (L), ki ima 20 šilingov (s), šiling pa zopet 12 pencev (d). Sovereign ima 7.32239 gramov čistega zlata, kar bi dalo 24.017 kron ali 20.429 nemških mark. Sovereign se kujejo v kosih po 5, 2, 1 in 1/2 funta. Srebrni novci (5, 2 1/2, 2, 1 s, 6, 4, 3 d) se kujejo kot drobiž v razmerju 1 : 14.288. Iz bronca se kujejo 1, 1 1/2 in 1/4 d. Samo zlati novci se morejo kovati v poljubni množini ter imajo tudi neomejeno plačilno zmožnost.

V angleških naselbinah obstoji večinoma tudi angleški novčni zistem, samo o indijskih drugačih denarnih razmerah bomo govorili pozneje.

Na Nemškem so do leta 1873. obstajali v posameznih državah posebni novčni zistemi, ki so se opirali na srebrno vrednoto. S postavo z dne 9. julija 1873. (deloma že s postavo z dne 4. decembra 1871.) se je pa uvedla za vso državo zlata vrednota, toda vendar se je obdržal srebrni tolar (= 3 M) kot kurantni novce, da moremo torej govoriti o šepajoči zlati vrednoti. Kujejo se zlati kosi po 20, 10 in 5 mark. 1 marka (M) ima 0.358423 g čistega zlata = 1.1756 K. Dalje se kujejo srebrni kosi po 5, 2, 1, 1/2 in 1/3 M, ki imajo pa le do 20 M plačilno zmožnost. Iz niklja se kujejo kosi po 10 in 5 fenigov, iz bronca pa po 2 in 1 fenig.

Danska, Švedska in Norveška so se združile v Severno novčno zvezo in sklenile leta 1872., oziroma 1875., novčno pogodbo na podlagi nanovo uvedene zlate vrednote. Novčna enota je kakor pri nas krona = 100 oerov. Dva-desetkronski zlat obstoji iz 8.0645 g čistega zlata in velja torej za 26.452 K.

Avstro-Ogrska je uvedla l. 1892. šepajočo zlato vrednoto. O njej smo govorili obširneje v prejšnjem poglavju. Na zasebni račun se smejo v Avstriji kovati le zlati kosi za 20 kron, na Ogrskem pa tudi desetkronski zlati.

Na Ruskem imajo zlato vrednoto od leta 1899. Novčna enota je rubelj = 100 kopejk. Kujejo se zlati kosi po 15, 7 1/2, 10 in 5 rubljev. Zlati kos za 5 rubljev ima 5.8067 g čistega zlata = 19.046 kron = 16.201 mark = 20.001 frankov. Plačilna zmožnost srebrnih novcev je omejena pri večjih na 25, pri manjših pa le na tri rublje.

b) Srebrna vrednost.

Glavna svojstva srebrne vrednote so ta-le:

1. Vsaj en srebrni novce se mora kovati kot glavni novce (kurantni novce). Imenska vrednost tega novca mora odgovarjati notranji vrednosti. Tudi ima ta novce neomejeno plačilno zmožnost.

2. Kakor mora pri zlati vrednoti biti prosto kovanje na zasebni račun za zlate novce, ravno tako mora pri srebrni vrednosti biti dovoljeno kovanje tega srebrnega novca na zasebni račun. S tem se namreč zasigura, da se vrednost novca ravna po vrednosti, ki jo ima srebro v prometu in se tudi izpreminja po tem.

3. Zlati novci se smatrajo za blago (trgovinski novci).

Z dunajsko novčno pogodbo iz leta 1857. se je uvedla za Avstrijo in Nemčijo čista srebrna vrednota. Skupni novce je bil zvezni tolar = 1/30 funta čistega srebra. Na severnem Nemškem je tvoril ta tolar tudi novčno enoto, v Avstriji pa se je koval goldinar = 2/3 tolarja. Avstrija je stopila l. 1867. iz novčne zveze in nehala kovati zvezne novce. Kovanje srebra (na zasebni račun) se je ustavilo l. 1879. in papirni goldinar je postal samostojni denar (papirna vrednota). Pripomniti moramo še, da se je ob času novčne zveze koval tudi zvezni zlati novce kot trgovinski novce in se nazival krona.

Tudi na Nizozemskem so imeli od leta 1847. do 1857. čisto srebrno vrednoto. 1 holandski srebrni goldinar (= 100 centov) = 9.45 gramov = 0.851 avstrijskega goldinarja. Od l. 1875. se kujejo zlati kosi po 10 gold. kot kurantni novci, da torej prihajamo v šepajočo zlato vrednoto, ki se je l. 1901. tudi postavno uvedla, pri čemur se je pa srebrni goldinar obdržal kot kurantni novce.

V britski Indiji obstoji formalno še vedno srebrna vrednota. Vrednotni novce je rupija, ki tehta 11.6 g in se kuje s čistino 11/12. L. 1893.

se je pa ustavilo kovanje srebrnih rupij na zasebni račun in angleška vlada skuša polagoma uvesti zlato vrednoto. Začetkom leta 1900. je vlada v Indiji imela na razpolago že za kakih 10 milijonov funtov šterlingov zlata. Po postavi z dne 15. septembra 1899. ima sovereign neomejeno plačilno pravico v vrednosti 15 rupij.

c) Dvojna vrednost (bimetalizem).

Kjer obstoji dvojna vrednota, se morajo rabiti zlati in srebrni novci kot glavni in kurantni novci in morajo biti torej kovani polnovredno. Istotako se mora zlato in srebro kovati na zasebni račun in se zato mora določiti stalno razmerje, ki naj obstoji med obema kovinama. Francoska, Italija, Belgija in Švica (dežele latinske novčane zveze) so sklenile 23. decembra 1865. novčno zvezo, h kateri je pozneje pristopila tudi Grška. Pri tem se je sprejel francoski novčni in vrednostni sistem, ki sloni na zakonu z dne 28. marca 1803. Ta zakon je ustanovil vrednost zlata in srebra po razmerju 1 : 15½. Novčna enota je frank, in sicer se kuje iz 1 kilograma novčnega zlata 3100 frankov (čistina $\frac{900}{1000}$). Iz srebra se pa kujejo kosi po 5 frankov, ki imajo kakor zlati novci neomejeno plačilno zmožnost. Kos za 5 frankov vsebuje 22,5 g čistega srebra (torej razmerje 1 : 15½).

Ko je pa vrednost srebra zelo padla, sta najprej Belgija in Švica ustavili kovanje srebrnih kosov po 5 frankov, l. 1878. je isto storila Francoska. Na zborovanju l. 1878. se je sklenilo kovanje srebrnih kurantnih novcev za toliko časa ustaviti, da se vse zvezne države ne izreko zopet za kovanje. — Ta novčna zveza se od leta do leta molče obnavlja, dokler se pogodba ne odpove.

Dajte prih.

* * *

Tedenski sejem v Kranju dne 2. decembra 1907. Prignalo se je — konj, 156 glav domače goveje živine, 13 glav hrvaške goveje živine, 10 domačih telet, — hrvaških telet, 25 domačih prašičev, 6 hrvaških prašičev, 2 kozi, — domačih kozlov, — hrvaških kozlov, 7 domačih ovac, — hrvaških ovac in — buš. — Pšenica K 12—, proso K 7-50, rž K 9—, oves K 8-50, ajda K 9—, fižol ribničan K 10, mandalon K 7—, koks 10— in krompir 4-40 za 100 kg

Mestna hranilnica v Kranju. V mesecu novembru je 385 strank vložilo 111.110 K 20 vin. 267 strank dvignilo 116.024 K 52 vin. 3 strankam se je izplačalo posojil 5.300 K. Stanje hranilnih vlog 4.423.322 K 55 vin. Stanje posojil 2.634.523 K 43 vin. Denarni promet 314.864 K 16 vin.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu novembru 1907 je 191 strank vložilo 57.780 K 67 vin. 196 strank vzdignilo 56.636 K 99 vin. 22 strankam se je izplačalo posojil 21.600 K. Denarni promet 271.863 K 04 vin.

Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki. V mesecu novembru 1907 je 112 strank vložilo na hranilne vloge 34.683 K 73 vin., 7 strank vložilo na tekoči račun 3.455 K 70 vin., 68 strank dvignilo na hranilne vloge 15.156 K 59 vin., 15 strank dvignilo na tekoči račun 14.095 K 48 vin., 5 strankam se je izplačalo posojil 5100 K. Stanje hranilnih vlog 896.538 K 04 vin. Stanje vlog v tekočem računu 31.102 K 56 vin. Stanje posojil 769.201 K 21 vin. Denarni promet 109.224 K 78 vin.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu novembru 1907 je 173 strank vložilo 54.468 K 81 vin. 142 strank vzdignilo 66.736 K 18 vin. 4 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 4800 K. Stanje hranilnih vlog K 1.599.341 K 12 vin. Stanje hipoteknih posojil 1.263.794 K 53 vin. Denarni promet 217.783 K 58 vin.

Davek na avtomobile hoče vpeljati država. To misel so imeli najprej nekateri deželni zbori, ki so hoteli vpeljati deželne davke na avtomobile. Sedaj jim je to država vzela izpred nosa. Pač pa hoče polovico tega dohodka prepustiti onim deželam, v katerih so avtomobili »doma«. Sedaj je naštetih v državi 2314 avtomobilov in 5387 motornih koles. Vlada računa, da bi davek iznašal 500.000 kron na leto. Obdavčilo bi se pa tudi avtomobile, ki pridejo iz inozemstva; od teh računa vlada 100.000 kron dohodkov.

Dopisi. ≡ ≡ ≡

□□□□

Iz Stražišča. Po daljšem odmoru se je zopet oglašil naš kaplanček v svojem »Laziljubu« ter zopet hvali zadružno kakor cigan svojega smrčkavega konja, trgovce pa napada, kar ima kot dušni pastir in kristusov namestnik seveda pravico. Pred štirimi meseci je pisal v »Laziljubu«, da podpirajo sitarje v slučaju nesreče ali onemoglosti samo kmetje. Pojasnili smo mu v »Gorenjcu«, da možicelj tega ne ve ali vedoma laže. In res je lagal. Pred štirimi meseci je napadal trgovce zaradi izkoriščanja delavcev, zdaj jih napada zaradi tega, ker podpirajo reveže. Ta pa zna. Tu se pač jasno kaže, koliko mu je postranska stvar. Naj kdo reče, da to ni pravi Kristusov namestnik. V istem času je pisal v »Domoljubu«: »Prvo in najvažnejše je, da se sitar

sedaj čuti prostega, svobodnega in to je več vredno, kot vse drugo, kajti zaveda se sedaj, da je tudi on človek z istimi pravicami, kot jih imajo drugi ljudje, da treba tudi z njimi raznati kakor s človekom«. A kako je danes v zadruzi. Kje je obljubljena svoboda in prostost. Pojdite se solit s farovski svobodo in prosto voljo. Kar ukaže kdo iz farovža, pa če je tudi kuharica, to se mora zgoditi, če ne, je vera v nevarnosti. Danes že straši kaplan svoje nepokorne ovčice s sodnijskimi kaznimi in celo z izgubo hišice. V začetku so bili seveda vsi zadovoljni, ker ste jim obljubili toliko dobrot a ker teh ni, pa že marsikdo sili proč. Tu pa si pomaga zviti Traven s silo. Zlaj vidite, da sitarji niso bili tako vsužnjeni pri trgovcih, ker se se celo Vam, sveti osebi, upajo zoperstavljati. Svoj čas ste lovili delavce v zadruzo s tem, da ste jim pravili, kdor ne gre v zadruzo, se zoperstavlja Bogu, ali, kdor bo prišel zadnji k zadruzi, bo velik revež, ker bo moral plačevati veliko vstopnino in vrhutega bo imel se najslabše delo i. t. d. Toda pametnejši delavci se vendar niso dali premotiti in danes že zapuščajo zadruzo, ker vidijo, da jecljavi Šarček in drugovi, tako jim pravijo zadrugarji, le farbarjo ljudi. V zadnjem dopisu v »Domoljubu« se norčuje Traven, da je bolje za sitarje, če jim je odprtih več vrat, pristavlja pa, da ne za sitarje, ampak za nekatere druge. Resničen je pač zadnji stavek glede zadruge. Dobrote pri zadruzi bodo imeli nekateri drugi, ne pa sitarji. Le oglejmo si 11. točko društvenih pravil. Tu stoji: »Od čistga dobčka se daje v rezervni zaklad 16%, ki ostane v zadruzi in mu pripada tudi vstopnina vstopivših članov. Potem se plača 10% v zaklad za izgube, ki ostane nedotakljiv v zadruzi. Dalje plačajo 5% obresti za deleže. Če se kaj preostane, se razdeli 20% med one člane, ki delajo v združnih tvornicah in pisarnah. Torej za delavce le 5%. Od vplačanega deleža, ki znaša 200 K bodo dobili 10 K, in sicer se le po štirih letih, kakaj, dokler ni popolnoma vplačan, se najbrže ne obrestuje. Ker pa delavci plačujejo po 1 K na teden, bodo plačevali ves delež približno štiri leta. Torej v štirih letih bodo dobili 10 K in potem vsako leto 10 K. Kolika dobrota za delavce. Pri vstopu pa jim obljublja zlate gradove. Pojasnite raje vsakemu delavcu pravila, predno vstopi v zadruzo in ne lovite jih z neumnimi obljubami. Za one pa, ki delajo v zadruzi sami, to so kaplan, Grile in »ta rjav« za te pa kar 20%. Torej ne za sitarje, ampak za tiste, ki so v zadruzi, za te je zadruza dobrota. Zato se ne čudimo tem ljudem, da tako strastno agitirajo za zadruzo, saj bodo imeli največ dobička. Zdjaj so dobro plačani, potem bodo dobili še lepe nagrade. Da bode gotovo ostalo kaj za one, ki so v pisarni, je razumljivo, saj bodo sami delali račun. Kaplan se sicer baha, da dela zastoj, a on že ve, kdaj pride plačilo, saj vemo da farovski gospodje ne store ničesar zastoj.

Z Gorenjskega. Ne vem, kje bi pričel? Ali bi posnemal dopisnika izpod Grintovca v prejšnjih številkah »Slovenca«, ali bi šel na razpotje iskat predalov novičarja iz Cerkljan za list »Gorenjca«. Po trezni človeški misli bi bilo soditi, ker se ne oglasi nihče več, da je oba skup vzel vrag. Da, dragi čitatelji, ali hočem iz svoje izkušnje kaj poročati? Za Miklavža, to bi bilo pri moji priprosti misli najumestnejše, bi Vam, cenjeni, namesto zgoraj omenjenih seveda že davno, ako se je zgodilo to, kar je tam navedeno, po peklenskem žarečem oglju blodeča moža itak ne moreta več poročati nam posvetnjakom. Kot predmet si hočem vzeti za sedaj Cerklje. A predno začnem, mi je toliko omeniti, da Velesovski Kalimir sedaj večkrat nosi svoj špeh okrog Godelmanove hiše, znamenje, da postane on skoraj cerkvena miš. No, pa pogledajmo še malo v Cerklje! Ali si hočemo ogledati župansko upravo, ali preiščijo kugo, oziroma mesarje tam, ali bolje tamošnje mesogleda, ki tako vestno izpolnjujejo napram mesarjem svojo prisego. Mesogleda v Cerkljah to je glavni. On je takorekoč farni, pravzaprav županski mesogled. Ta gospod nosi bulanžé port, združen z očali, izgleda kakor kak ponošeni baron, ima vse vrline za Gvantčove desetice, jetrca in ledice, a če ga vprašamo: kakšni so »guncviti« cerknjeni, zdravi ali oboleli in kako se frigajo taka jetrca? Sam bogve, če bi nam odgovoril kaj pametnega. No, za sedaj naj bo zadosti. Kdor ima ušesa, že sliši; kdor pa rabi oči, pa še več vidi. Živino-zdravnik iz Kranja ima pa dvojne oči, pa še nič ne vidi. Živi pa še eden mesogleda, menda tam v Poženku pod sv. Martina zvonom, tam ker izvršuje svojo obrt tudi Šimen. Ta mož je tudi gotovo farni in ker je katoliški, je tudi gotovo fajmoštrov. Lepa primera to, kakršen gospodar, taka je družina. Kakršen župan, taka je tudi občinska uprava. Zadnji mesogleda je menda tudi cerkveni basist. Kot tak mora in rabi večkrat pljuča. Dobre so in tudi teknejo, če bi bile prav od bolnega prašiča. Pri vseh kunstih kar jih gorenjski kmet zna, je povhov največji revež. Prašiče redi celo leto. Ko pride jesen, z jesenijo pride bolezen in ko pove kmet mesarju, da ima bolne prašiče, mu gre mesar z odprtimi rokami nasproti in pravi: Kar pripelji! Korošec vse požre. Vse to bi se že prezrlo, ko bi kmet dobil pošteno plačilo za žival. A kmet, ki je redil, dobi polovico, mesar, ki je klal, pa polovico. Popolnoma kakor v Kranju. Mesogleda pa ne vidijo nič, ne slišijo nič, kakor

bi bile mrtve stvari. Župan in občinska uprava se pa ziblje in miga z rameni, z jezikom pa smoklja in pravi: To smo bunčeti. Tako je! Mesarji se smejejo, mesogledi mižijo, prašič cvili ako še more, kmet pa joka na glas. A ni ga človeka, da bi ga malo potolažil. Amen. K prihodnjemu poglavju: Ako že ne pride vrag pome, ali me ne vzame parkelj v tem kritičnem času, Vam hočem poročati morda iz Velesovega, kaj ali pa če že slavni cerkljanski občinski odbor razpiše občinsko volitev. Menda si bodem kaj zapomnil, kako se bodo zopet posajali občinski odborniki, oziroma bunčeti na županske sedeže s pomočjo kaplanov. Ali bode župan slamnati mož Petrovc? Morda bode zviti in potuhnjeni Gvantec. Mogoče tudi, ker žive tam tudi vedno bunčeti, jim lahko županuje dolgonogi pajk, po dom. Roženov Miha. Saj ravno on je ljubljeneč Beštarjev, on se je hodil v izobraževalno sobo fehtat s presitim Beštarjem. Nekeč pride kaplan Beštar med cerkljanske izobražence — seveda, da mož ni bil lačen — pa pravi: Kdo se gre z manoj metat? Medtem pokaže na omenjenega Miho in še nekega družega dolgina tam od Brnikov. Ta dva si izbere za predmet in — punf — obadva položi na tla, blagoslovljene kosti se lepo valjajo po obeh, drugi izobraženci pa vse to gledajo. Tako se dela tam v prijaznih Cerkljah v občinski sobi, takorekoč na občinske stroške. Ob prihodnjih občinskih volitvah na noge! Pokažite, da plačujete vi davke, da imate Vi besedo ne pa kaplani.

Umetnost in književnost

□□□□

Slovenski kmečki koledar za l. 1908, ki ga je uredil Vekoslav Spindler, je ravno kar izšel v Celju. Poleg koledarske vsebitve obsega mnogo poučnih in zabavnih spisov. 398 strani obsežna knjiga stane le 1 K, po pošti 20 v. več.

»Der Ausgleich mit Ungarn« je naslov brisuri, ki jo je spisal grof Leopold Aursperg, do zadnjih dni poljedelski minister avstrijski.

Godovi prihodnjega tedna:

8. Praznik sp. M. D., Mojslav; 9. Sirij, Saboislav, Savica; 10. Melkijad, Mira; 11. Damaz, Vladimir, Živka; 12. Simzij, Šivoslav, Ratislav; 13. Lucija, Vitača, Dabro; 14. Spiridijon, Vojmir, Zorisjava, Uroš.

Zgodovinski pregled za prihodnji teden:

8. decembra: 65. pred Kristom. * Kvint Horacij Flak, slavni rimski pesnik v Venuziji — 1863. V San Jagu (Chile) pogori cerkev; pri požaru pogine 2000 ljudi. — 1881. Na Dunaju pogori gledališče ob Ringu; požar zahteva mnogo človeških žrtev.

9. decembra: 1437. † Cesar Žiga v Znojmu. — 1641. † Anton van Dyck, slavni nizozemski slikar. — 1889. † Ludovik Anzengruber, znameniti dramatik. — 1893. Vaillant vrže bombo v francoski parlament.

10. decembra: 1520. Luter sežge v Vitenbergu papeževo bulo. — 1818. * France Ladislav Rieger, odlični češki politik. — 1877. Osman paša preda Plevno.

11. decembra: 1718. † Karel XII., kralj švedski. — 1755. * Anton Linhart, prvi slovenski dramatik, zgodovinar v Radovljici. — 1784. * Maks Schenkendorf.

12. decembra: 1766. * Janez Kristijan Gottsched.

13. decembra: 1545. V Trientu otvorijo cerkveni zbor. — 1769. † Kristijan Fürchtegott Gellert. — 1799. * Henrik Heine, slavni nemški lirik. — 1863. † Friderik Hebbel.

14. decembra: 1431. V Bazlu otvorijo cerkveni koncil. — 1503. * Nostradamus, francoski astronom.

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

13. v Mengišu in v Radovljici (za blago in živino).

Novičar. ≡ ≡ ≡

□□□□

Seja občinskega odbora radovljanskega dne 20. novembra t. l. Predseduje g. dr. Janko Vilfan, novčoh 11 odbornikov. Občinski proračun, ki izkazuje 9942 K izdatkov in 3976 K dohodkov, se enoglasno odobri. V pokritje pomanjkljaja se sklene, kakor dusedaj, pobirati 46% občinske doklade na neposredne davke izimši osebno dohodnino in 25% doklado na užitnino od vina in mesa. Zanimivo dejstvo pri proračunu je, da se kljub obrestim in amortizaciji vodovodnega posojila, ne predlagajo višje občinske doklade, ker je bil na dnevnem redu le občinski proračun, se je seja po nekaterih vprašanjih in nasvetih zaključila.

Važna razsodba za šentjakobske šole v Rožni dolini na Koroškem. Upravno sodišče na Dunaju je včeraj razpravljalo o pritožbi občine šentjakobske proti odločbi naučnega ministrstva glede nove odredbe jezikovnih razmer na ondodni soli. Pritožbo je zagovarjal dr. Fesson. Upravno sodišče je razsodilo, da je pritožba utemeljena in da se razveljavi odlok naučnega ministrstva.

Dramatični odsek »Narodne čitalnice« v Kranju se je včeraj zvečer konstituiral v čitalnici. Ze dolgo smo čutili potrebo takega odseka, ki mu bo prva in najvažnejša naloga, povzdigniti dramatično umetnost v Kranju na visjo stopinjo. In včeraj so se zbrali naši vrli diletantje ter si ustanovili tak odsek. V vseh govorih, ki jih je bilo slišati, se je povdarjalo, da je gledališče eminentno važnega pomena za izobrazbo, ter se naglašalo, da naj se, v kolikor le mogoče, pritegne preprosto ljudstvo. Ena poglobitnejših ovir temu so pa pretesni prostori naše čitalnice in skrajni čas je že, da se resno začne misliti, da dobimo tudi pri nas dvorano, kjer bi se potem lahko koncentriralo vse narodno in družabno življenje. — Odsek si je izvolil tudi odbor, in sicer je prevzel režijo gosp. L. Mikus, ob strani pa mu bodo stali gospa Hermína Valenčičeva in gospica Anica Mayr ter od gospodov gosp. Zdravko Novak in Makso Fock. Enega zastopnika pošlje v ta odbor tudi čitalnica. Tako bi bil storjen v našem družabnem življenju zopet korak naprej in cil, svez in mladostni duh, ki je preveval vse včerajšnje zborovanje, nam je porok, da se bo ustvarilo kaj dobrega.

Narodna čitalnica v Kranju ima svoj letni občni zbor danes teden, dne 14. decembra ob 1/2 9. uri zvečer v društveni dvorani. pri pogrnjenih mizah. Po občnem zboru je prosta zabava, pri kateri sodeluje društveni pevski zbor.

Zveza mlekarških zadrug se je že pred časom ustanovila. Čudno se nam zdi, ker je že mnogo članic pristopilo, da še sedaj ni sklican občni zbor. Kakor vemo iz krogov po deželi, vlada nevolja v tem oziru. Kaj se vendar čaka? To vendar ni dovolj, da je samo ustanovljena ter ena »cifra« več. Treba je in tudi mora pokazati, da kaj dela. Kako so klerikalci hiteli, kateri so prav nalašč ustanovili iz nagajivosti konkurenčno mlekarško zvezo pozneje, kakor je bila prva. V hitrosti in pogumu so klerikalci lahko v izgled. Pogum, hitrost, vstrajnost in neustrašenost bi morala prevečati vsako delo za ljudstvo. Cincanje vedno škoduje! Zato pozivamo merodajne kroge, da kmalu kaj ukrenejo. Odlasjanja smo do grla siti! Mlekar.

Pri »Novi Dobi« se zelo čudijo, da se je »Zveza slov. zadrug« prej ustanovila, predno je imela kaj članic. Ti gospodje bi morali pogledati samo v praktično življenje in potem bi drugače sodili. Vprašamo jih: Ali si ne preskrbi kmet poprej zemlje, njive; potem šele išče semena ali dela mogoče narobe. — Ali pa: Da je možno v poslopju prebivati, treba istega najprej sezidati, postaviti, dogotoviti, nato pridejo stranke stanovat. Tako je pri zadrugnem delu, najprej »Zveza« in ta naj zbere zadruge v celoto. Ker se v »Novi Dobi« obljubuje, da se še piše o tej stvari, smo radovedni na izvajanja. X.

Še o »Zvezi slovenskih zadrug«. Pod tem naslovom razpravlja »Nova Doba« v zadnji številki z dne 4. decembra. Nato treba nekaj odgovora. 1. Konstatirati moramo, da je »Nova Doba« veliko bolj pohlevna, kakor je bila. Govori samo o izvirnih informacijah. Kaj pomagajo izvirne informacije, če niso resnične. Mi trdimo: dogovor je bil sklenjen, dogovor obstoji. 2. Da je trditve »Nove Dobe« jalova, temu dokaz, da se drži »Zveza slovenskih zadrug« dosledno odgovora. Ali sili mar ona na Štajersko? Če pa združuje zadruge po lastni deželi, bodo pa že gospoda pri »slovenski gospodarski stranki« oprostili! Tudi naj »izvirno dobro informirana« »Nova Doba« pojasni stavek: Zveze, ki so v prijateljskih odnosih med seboj, vendar tako ne postopajo! Mogoče »Novi Dobi« tako posvetimo, da ji gorko postane. Če jim je prav, zakaj bi nam ne bilo? 3. Tudi mi pravimo: Stališče glede ustanovitve nove »Zveze slovenskih zadrug« je čisto gospodarsko in tako ostane. Gospodarsko se moramo osamosvojiti, če hočemo napredovati. Sicer gremo lahko v zapeček spat! Ni se treba prav nič vpraševati, če so gospodarske naprave »klerikalne« ali liberalne, dovolj je, da služijo slovenskemu narodu. In nova »Zveza« mu bode gotovo služila. Najbolj radovedni smo nato, v čem vidi gospoda okrog gospodarske stranke ter »Nove Dobe« napačen namen, kakor tudi slab nagib. Mi smo ravno nasprotnega mnenja. Nova »Zveza slovenskih zadrug« je potrebna Slovencem bolj kot ribi voda. Vprašamo, katero korist so imele kranjske produktivne zadruge iz Celja? Popolnoma nobene. Kaj se je storilo iz Celja glede pomnožitve in števila denarnih zavodov na Kranjskem? Nič. Klerikalci so prepregli našo deželo bolj z denarnimi zavodi, posojilnicami na gosto, kakor če bi nebeški vratar sv. Peter vrgel iz neba mrežo za ribe loviti! Ali naj dokazujemo še naprej, da »Zveza slovenskih zadrug« ni bila potrebna? Komur sedaj ne gre v glavo, temu sploh ni pomagati! Sicer smo pa toliko objektivni in pravico ljubni, da vidimo, da je iz Celja nemogoče voditi na Kranjskem uspešno gospodar-

sko organizacijo. Kdor se pri kranjskih razmerah poloti katerega dela, mora biti trde kože, da ne omaga pri delu. Če pa hočeta »Zvezi« res delati za blagor ljudstva, za blagor naroda, obedve imata zadosti velik okoliš, zadosti velik teren. Podrobno delo, temeljito delo to daje uspehe; ne pa velik delokrog pa površno narejeno. To je naše odkritosrčno mnenje! Bolje dve krepki, življenja polni Zvezi, organizaciji, kakor pa ena velika, obsežna a — trhla. Sicer prosimo »Novo Dobo«, naj le še piše, ker: čim bolj veter piše, zdravejši je zrak. . . . X.

Pivovarna v Radovljici. Severno Radovljice se namerava zgraditi pivovarna in se z deli prične že prihodnjo pomlad. Zvarilo se bo vsako leto 40.000 hektol. piva.

Davčni asistent Ludovik Jelsnik je prestavljen iz Radovljice v Kostanjevico.

V kočah »Slovenskega plan. društva« je bilo letos sledeče število turistov: V Triglavski koči 550 (lani 361), v Orožnovi koči 438 (lani 295), v Kadilnikovi koči 878, v Aljaževem domu v Vratih 784 (lani 824).

Dve kasarniški zgradbi se bodo po načrtu tržaškega državnega železniškega ravnateljstva zgradili na Jesenicah.

Hranilnično kaližico je izgubila preužitkarica Marija Poznik iz Novega trga v Kamniku. Glasila se je na Jakoba Cimermana in je bilo na njej naloženega 8000 K, v njej pa še 130 K denarja v bankovcih.

Za vojaške begunce je stopil z dne 2. decembra ob priliki šestdesetletnice cesarjevega vladanja pomiloščenje v veljavo, ki omogoči onim, ki so se odtgnili naboru ali pa vojaški službi, da se vrnejo brez kazni v domovino. Naredba o tej amnestiji obsega v glavnem sledeče: 1. Vsem, ki so v kazenskem zaporu zaradi prve dezercije ali pa, ker niso slušali poklica na vojaško službo, se z dnem 2. decembra odpusti ostanek kazni. 2. Vsem, ki so zaradi takega kaznjivega dejanja v preiskavi ali v kazenskem progonu, ali pa ki imajo pričakovati preiskavo ali kazni, se odpušča daljno preiskavo in kazni, pod pogojem, da se najkasneje do 1. decembra 1909 oglašijo pri inozemski politični ali vojaški oblasti. 3. Onim, ki imajo zaradi dezercije po obsodbi podaljšan vojaško službo, se odpušča podaljšanje od 2. decembra 1907. 4. Ta odpust ne velja za zapeljivanje na dezercijo. 5. Oni, ki so bili že izbrisani kot dezertjerji takrat, ko se oglašijo za amnestijo, izgube šaržo, če so jo imeli. 6. Onim, ki so pomiloščeni v zmislu točke 1 ali 2, se vračuna čas, ki so ga prebili kot dezertjerji, v službeno dobo; zamujeno prezenčno službo in osemtedensko vojaško izobrazbo imajo prebiti v skupni službeni dobi; zamujenih orožnih vaj ni treba nadomestiti. 7. Kdor je preganjan zaradi dezercije in še zaradi kakšnega drugega kaznjivega dejanja, je za to odgovoren, za dezercijo je pa lahko pomiloščen. Izvzeti so pa iz pomiloščenja oni, ki so zaradi begunstva in še drugih dejanj že obsojeni. Za te in za one, ki so prvokrat dezertirali iz prezenčne ali pa iz izjemne aktivne službe, se v ozira vrednih slučajih lahko vloži posebne milostne predloge. — Vojno ministrstvo je odredilo, da se vse, za katere velja to pomiloščenje, izpusti dne 2. decembra iz zapora in da se ustavi vse preiskave. Zaradi pomiloščenja se je oglašiti pri vojaški ali pa pri politični oblasti prve instance. Prijavo se potrdi v vojaški knjižici ali na kakšnem drugem osebnem dokumentu. Osebe, ki nazarinajo že v tujini, da se mislijo vrniti, dobe pri inozemskem zastopstvu (konzulat, poslanstvo) legitimacijske dokumente, na katerih se jim doma potrdi pomiloščenje. Pomiloščeni ostanejo v neaktivnem stanju, dobe pa nalog, da morajo strogo izpolnjevati dolžnosti glede zglaševanja.

Občni zbor društva za povzdigo prometa tujcev na Bledu se vrši jutri, v nedeljo 8. decembra 1907, v »Blejskem domu« ob 3. uri popoldne. Dnevni red: 1. Letno poročilo o delovanju društva in deželne zveze; 2. poročilo letnega računa; 3. volitev odbora in revizorjev; 4. raznoterosti. — Tega občnega zbora se udeleži tudi odbornik deželne zveze, g. dr. Valentin Krisper. Vabijo se vsi, ki se zanimajo za tujski promet, da se mnogobrojno udeležijo tega občnega zbora. Odbor.

Za družbo sv. Cirila in Metoda. Sv. Miklavž je tukaj. Kako koprne naši mali v upanju in strahu, kaj bo prinesel sv. Miklavž. Rodoljubi, sto in sto otrok ob obmejnih krajih čaka na dar narodne prosvete iz vaših rok. Nastopite ob tej priliki vlogo sv. Miklavža ter prinesite tem otročjem najlepši dar, dar narodne prosvete! — Dalje naznanja družba, da so vsled zadnjega poziva v časopisih začeli zopet misliti razni zastopi in privatniki na narodni kolek. — Narodni kolek pošilja zunanjim odjemalcem sedaj le družbina pisarna v Ljubljani, in sicer poštne prosto. — Plača se lahko po poštni nakaznici naprej, ali pa po čekovni položnici, ko je blago prodano. Prosi se novih naročnikov. — Računskih, ozir. gostilničarskih listkov se je dosedaj prodalo 35.000 komadov. Dohodkov od prodanih listkov je 700 K; po odbitku 10% je 70 K, ostane skupaj 630 K. Slovenci, zahtevajte povsod računskie listke in to tembolj, ker so tiskarniški stroški za 500.000 komadov že popolnoma pokriti. Vse, kar se bo sedaj prodalo, bode družbi že v

korist. Na delo torej, Slovenci in Slovenke! — Naročila za božične in novoletne razglednice sprejema družbina pisarna v Ljubljani. — Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je že dolgo časa pri poštno-čekovnem prometu. Vsi nabrani zneski in prispevki naj se pošiljajo po položnicah, da se prihrani poština. Kdo želi čekovnih položnic, naj se obrne na družbino pisarno v Ljubljani.

Podpirajmo domačo industrijo! G. Ivan Jebračin, lastnik prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani, je društvu slov. književnikov in časnikarjev zopet podaril 50 kron ter tako vnovič pokazal, kako visoko ceni pomen tega narodnega društva. To je že 5 petdesetak, ki ga je ta dobrotnik v teku enega leta naklonil našemu stanovskemu društvu. Slovensko kupujoče občinstvo, posebno pa zavedne Slovenke opozarjamo ob tej priliki, naj pri vsakem trgovcu izrecno zahtevajo izvrstni izdelek tega res slovenskega podjetja, ki se loči od tujih podobnih proizvodov po zakonito varovanem imenu »Zvezdna« kavna primes.

Vozna cesta do Pokluke v triglavskem pogorju. 9 1/2 km dolga vozna cesta do gorske planote Pokluka je dokončana. Zaradi lažjega prevažanja lesa jo je po dovoljenju poljedelskega ministrstva izgotovila gozdarska uprava na Bledu. Vsa naprava je nekaj posebnega. Cesta je zelo zmerno napeta in gre od Krnice ob pobočjih Pokluke čez Zaternik do gorske planote pri Mrzlem studencu. Krasen je pogled na Vintgar, lepo je videti goste starodavne častiljive gozdove. Ker se najbrž že prihodnje zgradi bližnica od Rudnega polja ali Konjšice do Jezerca, naokoli Tolsteca do Krme je bila pa že letos dogotovljena, bo mogoče že prihodnje leto priti iz Rudnega polja najslabšeje pri prav zmerni napetosti poti v štirih, ali kvečjemu v štirih in pol urah do koč na Kredarici pod Triglavom.

Okrajno glavarstvo v Kranju razglaš: Po zakonu z dne 10. februarja 1907 l. (drž. zak. št. 30.) se morajo vse, vojaški taksi zavezane osebe dotlej, da prestane njihova dolžnost vojaške takse, zglašiti vsako leto v mescu januarju na tisti občini, v kateri imajo dne 1. januarja tega leta svoje bivališče. Oprostitev osebne dohodnine ali nadomestilne takse za službo, ki se pričakuje ali ki je nastopila v prejšnjem letu zaradi tega, ker dohodek ne presega 1200 K, ali iz drugih vzrokov, ne odvezuje dolžnosti zglašiti se. Zglašati se je moči ali pismeno ali ustno. Pismene zglasitve se morajo opraviti tako, da se vposljeta občini dva v vseh razpredelkih z razločno pisavo popolno in resnično izpolnjena zglasilna obrazca. Zgasilni obrazci se dobivajo brezplačno pri c. k. okrajnem glavarstvu in pri občinskem načelnstvu. Zgasilna se pošiljajo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, poštne prosto. Zgasilni obrazci so tako urejeni, da se lahko, zloženi iz naslovljeni oddajo na pošto, ne da bi se uporabil poseben ovitek. Ustne zglasitve vpisuje občina v oba zgasilna obrazca. Zgasilne, ki se podajo po kakem posredniku, ne odvezujejo zgasilnega zavezanca odgovornosti za izpolnitev naložene mu dolžnosti. Zgasilnim zavezancem, ki predpisane zglasitve ne podajo pravočasno ali ki jo podajo v bistvenih točkah nepopolno, se lahko naloži do 50 K denarne kazni. Vojaski taksi zavezane osebe, ki v svojih zgasilnih vedoma kaj zamolče ali se zakrivijo neresničnih napovedi, zapadejo — ako dejanje ne osnuje učina kaznjivega dejanja, ki se naj kaznuje po občem kazenskem zakonu — denarnim kaznim do 500 K, če so dane posebno obtežilne okolnosti do 1000 K. Naložene denarne kazni se izpremene v zaporne kazni, ako se ne dajo izterjati. Vrhutega je tedaj, če se zglasitev ni podala pravočasno ali če se je podala nepopolno, političnemu oblastvu dano na voljo na podstavi znanih podatkov, ali pa takih, ki se pozvedo uradoma, brez obotavljanja prirediti vojaško takso.

O vtopljenec v Vintgarju se piše: V nedeljo, 1. decembra, se je ponesrečil v reki Radovni v Vintgarju Janez Cundrič iz Poljščice, fare gorjanske. Vračal se je proti večeru iz blejske Dobrave in šel gori ob robu Vintgarja. Malo temno je bilo, tudi ga je brzkone imel malo v glavi in pot je bila drsna, ker je bilo zmrzlo, možu je izpodletelo in zdrčal je doli v dolino na skalo, ki je tik nad Radovno in od tu odletel v globoko vodo in utonil. V pondeljek so ga potegnili iz vode. Videti je, da je nekoliko otolčen, ker je priletel na pečevje.

»Razbojnik« bodo ponavljali jutri v nedeljo, dne 8. t. m., v dvorani gostilne pri »Jelenu« na Savi. Začetek ob osmih zvečer.

Poskusni brzovlak je dirjal oni teden v četrtek na progi Celovec—Jesenice, ker mislijo upejlati še hitrejšo vožnjo na te železnici.

Slovensko bralno društvo v Trzinu priredi jutri v nedeljo, 8. decembra, v društvenih prostorih zabavni večer na korist božičnici otroškega vrta družbe sv. Cirila in Metoda v Trzinu.

Izprememba slovenske označbe fare Bled. Oznachba fare Bled »Grad« se izpremeni v »Bled«.

Žago v Starih Fužinah pri bohinjskem jezeru, last kranjskega verskega zaklada, je vzel v najem neki radovljski konsorcij za 10 let in jo popolnoma prenovil. Sežagali bodo na njej velikanske množine lesa, ki jih je konsorcij kupil od posestnikov iz Studorja in Starih Fužin za 150.000 kron.

Zglašenje v okraju Radovljica. Razglas c. kr. deželnega predsednika v vojvodini Kranjski z dne 12. novembra 1907, št. 6126/pr., o zglašenju v okraju Radovljica se glasi: Zaradi prem njenih razmer ukazujem, raztežaje z razpisom namestnika za Kranjsko z dne 20. septembra 1858, dež. zak. št. 24, določeno dolžnost tujkega zglašenja, da je tudi v krajih Hrušica, Planina, Sava, Javornik, Plavz, Koroska Bela, Rateče, Polje, Breznica, Moste, Zirovnica, Predtrg, Bohinjska Bela, Srednja vas in Stara Fužina političnega okraja Radovljica zglašiti vsakega tujca, ki ondot prenoči, že na dan prihoda, ali, kadar pozno dojde, drugo jutro do 9. ure po predpisu B in C navedenega razglasa z dne 20. septembra 1858. Razen tega je c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici pooblašeno, da v občini Jesenice in v krajih Bohinjska Bistrica, Polje in Fužine (Belapeč) uredi tujsko zglašenje od strani gostilničarjev in stanodajalcev po ondotnih potrebah in, ako je treba, tudi drugače nego veleva razpis namestnika na Kranjskem z dne 20. septembra 1858, dež. zak. št. 24. To odredbe stopijo s 1. januarjem 1908 v veljavnost.

Popravek. V zadnji številki «Gorenjca» v spisu «Kmečke posojilnice in hranilnice» se ima glasiti v odstavku «Zveza tako posreduje denarno izravnavo», ne pa «denarne garancije», kar je pomotoma natisnjeno.

* * *

Prošnja. Vse p. n. rodoljube, ki imajo kaj knjig na razpolago, prosimo, da blagovolijo katere poslati v svrhu ustanovitve ljudske knjižnice pri Sv. Štefanu. Hvaležno se sprejemajo tudi denarni prispevki; s to prošnjo se obračamo zlasti na naše p. n. denarne zavode. Komur je na srcu blagor in izobrazba ljudstva, naj blagohotno upošteva to prošnjo. Prispevki naj se blagovolijo posiljati na naslov: Pavel Flerč, nadučitelj, Sv. Štefan, p. Šmarje pri Jelsah, Štaj.

Kakšna bo zima? Za december prorokujejo mnogo snega in oster mrz, pozneje bo pa baje suho, jasno vreme.

Kaj imajo učitelji pričakovati od klerikalcev, jim lahko povedo njih tirolski tovariši. Pred kratkim so imeli v Sterzingu shod, katerega se je udeležilo okrog 600 učiteljev; večino so imeli klerikalni solniki, vendar so bile vse protestne resolucije zoper klerikalizem v šoli soglasno sprejete. Neki klerikalni tovariš je poročal, da mora 18 odstotkov tirolskih učiteljev opravljati delo grobarja, 9 odstotkov jih mora vsako jutro pomesti cesto od župnije do cerkve, tudi če je sneg, 13 odstotkov jih zanemarja šolske službe zaradi cerkvenih opravkov. Skoraj vsi tirolski učitelji so obenem mežnarji in dobe zato 180 kron na leto... Klerikalni učitelj je dejal: «Učitelj-mežnar ni le župnikov in kaplanov (najbrže tudi kuharčin) hlapec, ampak vsak kmet, vsaka terciarka si lasti pravico, da sme učitelja nadzirati in grajati.» — Lepa kulturna slika!

Nov smodnik. Meseca maja prihodnjega leta bo dala avstrijska monopolna uprava v promet pet novih brezdimnih vrst smodnika.

Kako se polnijo cerkve? Klerikalni list «Hrvatski dnevnik» št. 253 z dne 6. novembra t. l. prinaša sledečo novico: «Velečastiti Jameson, rektor škofijske cerkve sv. Štefana v Tottenville (Zedinjene države) je izmislil nov način, s kojim privlači svet v cerkev. Napisal je namreč jako ganljiv roman, ki se vsako nedeljo zvečer namesto pridige v cerkvi čita.» — To vest «katoliškega» lista prinašamo brez komentarja!

Izpred porotnega sodišča.

Tatvina. Že dvakrat zaradi tatvine kaznovani, 18 let stari hlapec Janez Dolenc iz Javorja, v službi pri Juriju Dolencu v Pridobnem, je bil z domačimi razmerami pri Miklavčičevih v Dolenjem Brdu dobro znan. To je hotel osumljenec porabiti v svojo korist. Letos na velikonočno nedeljo so bili med 1/25. in 8. zjutraj Miklavčičevi pri procesiji v Poljanah. Dolenc se je tačas splazil skozi streho v vežo in odprl z neko sekuro hišne duri. V sobi je izmaknil hranilnično knjižico z vlogo 1710 K, last posestnikov žene Marije Miklavčič, poleg tega pa še iz neke škatlice 2 K gotovine, ki sta bili last hčerke Anice. Ko so Miklavčičevi domov prišli, so takoj zapazili tatvino, a o storilcu ni bilo več mesecev ničesar znanega, čeravno so orožniki previdno celo zadevo zasledovali. Edino le naključje se je zahvaliti, da se je tat izvedel. Obdolženec gospodar Juri Dolenc je imel dne 18. septembra t. l. na podstrešju opraviti. Kar zagleda v kotu blizu obdolženčevega ležišča neki papir v seno potisnjen. Ko ga izvleče, vidi, da je hranilna knjižica, in ne da bi o tem kaj hlapcu povedal, oddal jo je načelniku posojilnice v Poljanah s prošnjo, da naj jo obdrži. Ta pa jo je izročil župniku Ramovšu, ki je pravega lastnika izsledil in knjižico vrnil. Obdolženec vso tatvino odkrito priznava, le to pravi, da ni poznal vrednosti knjižice, ter da je vedno nameraval, ker ga je vest pekla, knjižico vrniti, a se je bal, da bi ga ne zasledili. Vsled krivdoreka porotnikov je bil Dolenc spoznan krivim hudodelstva tatvine in obsojen na 3 leta težke, z enim postom in trdim ležiščem vsaka dva meseca postrežene ječe.

Uboj. Na zatožni klopi sedi že drugič v tej zadevi 24 let stari Janez Jerman iz Smlednika, tovarniški delavec na Javorniku, zaradi hudodelstva uboja. Zadnja razprava v tej zadevi se je morala preložiti, ker sta dve, za to obravnavo važni pričizostali. Dogodek, kakor se je vršil in kakor se je po obravnavi dognal, je namreč ta: Dne 9. junija t. l. so šli fantje France Dolinar, Matevž Gorjanc in Peter Bevc, vsi tovarniški delavci na Javorniku, iz Potokov po državni cesti skozi Korosko Belo na Javornik. Ker sta Gorjanc in Bevc nekoliko hitreje korakala, je zaostal Dolinar okoli četrte ure za njima. Prva dva sta jo med tem krenila v Kosmačevo gostilno in popila tam vsak po en vrček piva. Tudi Dolinar pride do te gostilne. Kar ga prestreže Jerman in vpraša, je li on Trbojčan. Na odgovor, da je, mu je obtoženec prisolil zaušnico, da je oni omahnil ter mu je klobuk odletel na bližnjo ograjo. Med tem, ko je segal Dolinar po klobuku, ga je Jerman z zaprtim nožem in nekim količkom udaril po tilniku in vrhu glave. Vse to je Dolinar mirno trpel. Med tem sta stopila iz Kosmačeve gostilne Dolinarjeva tovariša Bevc in Gorjanc. Tema je potožil Dolinar o Jermanovem napadu. Peter Bevc se je takoj postavil za svojega tovariša Dolinarja z besedami: «Zakaj si ga oklal, saj ti nič noče». Na to pripombo Petra Bevca udari tega fant Fran Bevc, ki je v tem hipu pristopil k temu prepiru, z neko planko po glavi, da se je naprej nagnil. V tem hipu pa zasadi Jerman Petru Bevcu nož s tako silo v hrbet, da ga je moral večkrat zasukati, predno mu ga je iz hrbta izruval. Petra Bevca sta pobrala Dolinar in Gorjanc ter ga na ročnem vozičku pripeljala v delavsko bolnico, a že po preteku ene ure je izdihnil. Pri prvi obravnavi je obdolženec odkrito svoje dejanje priznal; sedaj je pa skušal na ta način zasukavati, kakor da bi to storil v silobranu. Vsled krivdoreka porotnikov je bil Jerman zaradi hudodelstva uboja obsojen na tri leta težke ječe.

Nečloveška mati zastrupila lastnega otroka. Zaradi zavratnega umora je bila Marija Rozman, 39 let stara delavka v Slapu pri Tržiču in nezakonska mati šestletnega sinčka Franca, obsojena v smrt na vešala.

Krvava nedelja v Černovi.

Dalje.

Postrelili so 12 ljudi in 18 ranili žandarji v nedeljo, dne 27. oktobra 1907, v Černovi pri Ružomberku. Černovanci so hoteli posvetiti cerkev, ko bo njih župnik Hlinka zopet nazaj postavljen v svoj urad. Škof Párvy je njih prošnjo zavrgel in na posvesenje cerkve je poslal štiri duhovnike ter okrajnega glavarja s 14 žandarji.

Poldrugo leto je temu, kar je grozni Aleksander Párvy, škof spiški, suspendiral nedolžnega župnika Andreja Hlinko samo zato, ker je ta branil pravico Slovakov in glasoval za slovaškega kandidata. Bogoslužni duhovnik Hlinka ne sme pristopiti k oltarju. Zato se pa administrator Fischer, ta lakaj Párvyja, masti v milosti hierarhov, fiskusov in glavarjev ter s svojim napetim vedenjem žali ljudstvo in onečašča prazno cerkev.

Nova cerkev.

Černova je predmestje Ružomberka. Ima 1300 prebivalcev in je rodišče župnika Hlinka. Župnik Hlinka — vzlic temu, da ga je škof suspendiral, ni prestal v svoji apostolski gorečnosti. Stradal je sam, zbiral po novinah milodare in podzbujal vernike, da si postavijo novo cerkev. Cerkev je stala 80.000 kron. Revni Slovaki so s solzami radosti prostovoljno donášali darove od 300 do 1000 kron drug za drugim. In škofa Párvyja so prosili za pomoč. Ali ta ni dal niti vinarja.

Prišel je čas posvečenja. S početka je hotel škof Párvy sam posvetiti cerkev. Černovanci so se veselili, da se pri tej priliki omehča srce škofovo in da dobijo ljubljenega župnika Hlinka zopet nazaj. Ali škof jih je surovo oglaslo. S tem bi baje trpela stvar madžarstva. Černovanci pa so vstrajali pri tem: cerkev smo si postavili za svoje denarje, ne damo je posvetiti dotlej, dokler ne bo župnik Hlinka nazaj uveden v svoj urad! Ko Černovanci niso popustili, je poveril Párvy najprej Kurimskega, kanonika v Spišu, ali Černovanci so v petek pred nedeljo brzojavili

Kurimskemu, naj ne hodi, ker brez Hlinke nočejo imeti posvečenja.

Samo naprej! le naprej!

Podli madžaronski duhovniki s škofom in ružomberskimi uradniki so namenili, da s silo izvedejo posvečenje, tudi ako bo posvečeno vodo kalila ljudska kri. V nedeljo zjutraj so zadržali bogoslužje, da bi se ljudstvo z okolice v tem večjem številu moglo vdeležiti posvečenja. In v resnici, mnogo ljudi je prišlo v Černovo, ker so duhovniki že pred tednom pozivali s prižnice, da naj ljudje gredo v Černovo.

Černova je že v soboto zvečer (26. oktobra 1907) dobila 16 žandarjev, da bi — baje — pri posvečenju cerkve skrbeli za „red“.

V nedeljo okoli 10. ure sta se približali vasi dve kočiji. V prvi kočiji je sedel okrajni glavar ružomberski Zoltan Pereszlenyi, v drugi Pazurik, dekan likavski, Fischer, administrator ružomberski, Hanzely, administrator ludrovski in Kalocsay, kateteh ružomberski.

Ljudstvo, slavnostno oblečeno, je stalo na dolnjem koncu vasi, v ozki ulici med šolo in ograjo. Ljudi je bilo okoli 1000. Žandarji so tvorili špalir na obeh straneh ceste. Ko je ljudstvo zagledalo duhovnike, so jim starci, žene in moške z daleka začeli mahati in klicati: „Velečastni gospodje, vrnite se in ne delajte nam nasilja.“ Narod je bil ogorčen, ker so v kočijah sedeli ravno ti duhovniki, ki so s častno besedo obljubili, da se ne udeležijo posvečenja, dokler ne bo Hlinka upeljan nazaj na župnijo.

Kočije so zadele med ljudi. Na prvi Zoltan Pereszlenyi s živinozdravnikom Buzimom. Druga kočija z duhovniki neposredno za njimi. Ljudje, da zabranijo pristop, so se postavili gosto mož k možu. V tem trenutku je zavpil okrajni glavar: „csak előre!“ (Samo naprej!) In tudi eden od duhovnikov je zaklical: „csak előre!“ Okrajni glavar je iztrgal kočijažu bič in jermene, vdaril med ljudstvo in po konjih, tako da so konji skokom prodrli živ plot ljudstva. Tu je priskočilo par mladeničev h konjem, jih prijel za uzde in hoteli so konje obrniti nazaj. V tem trenutku je okrajni glavar vstal v kočiji, in ne da bi koga opozoril, je zapovedal „streljati!“ Žandarji so priskočili h konjem in takoj so izpustili štiri salve drugo za drugo.

Prasket 50 strelav je omrazil duše. Nedolžna kri slovaškega ljudstva se je mešala z možgani razstreljenih glav. Strašni kriki, podzemskie kletve so se bojevali s poslednjo molitvijo čistih duš „Jezus, Marija!“

Kakor demon tega nezakonskega morenjenja spenja se krvoželjni Zoltan in hripavim glasom hoče zadušiti glas ljudi in vesti: „csak előre!“ In njegovi svečeniški pajdaši nimajo besede sožalja; hladno so pile njih oči poslednje dihla je umirajočih in obrnili so se šele tedaj, ko jim je sopara slovaške krvi prihajala na pljuča... V lužah krvi leže matere... očetje... otroci... sveta krvava žrtev...

Ljudstvo je najprvo mislilo, da so žandarji streljali „na slepo“ kakor jim to predpisuje njih „reglema“. Na mestu je ostalo 9 mrtvih: starci, žene, moške, otroci. Štiri ranjenci so umrli tekom 24 ur v strašnih mukah. Konec prih.

Darila.

Upravništvu našega lista je poslal za družbo sv. Cirila in Metoda g. Fr. Kuralt iz Senčurja 4 K. Darovali so: F. Strup iz Čirč 1 K, Franc Kuralt iz Senčurja 1 K pri licitiranju narodne race iz pese pri g. Globočniku v Vogljah, ostanek pa mlinar s Prebačevega in fantje iz Vogljan.

Jzvežban in zanesljiv

202

skladiščar
se sprejme v valjičnem mlinu
Vinko Majdič, Kranj.

Pazite na

znamko!

Za vsako gospodinjstvo je najkoristnejše božično darilo

Original Singerjev šivalni stroj

Singer Ko., akoijska družba za šivalne stroje KRANJ.

Pozor! S tem dovoljujemo opozarjati naše cenjene odjemalce pred šivalnimi stroji, ki jih ponujajo drugi kupčevalci pod imenom «Original Singer». Ker ne oddajamo nikdar naših strojev na druge trgovce, so isti kvečjemu naši stari rabljeni ali iz tretje roke kupljeni, za katere pa ne moremo jamčiti in tudi ne dati posameznih delov. 85 52-45

Loterijska srečka dne 30. decembra t. l.
Gradec 66 61 53 65 76

V južnonemški predilnici (lep, katoliški kraj) dobi nekaj rodbin

delo. Visoke mezde, cenena, zdrava
stanovanja. Dobro šole v kraju. Prese-
litveni stroški se dopoljujejo ter se jih potem
plačuje po dogovoru nazaj. Naznanila s po-
datki delazmočnih oseb pod **S. L. 1273** na
Rudolf Mosse, Augsburg (Bayern).

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sred-
stvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod
imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri-
meša k rmi vsaki domači živali. Najvišje medalje
na razstavah in tisoči zahvalnih pisem pričajo
o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 236—30

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Vaša ponaredba in ponatleek je kaznjivo.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih
ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika
specijalna steklenica s patentnim za-
klepom **5 K.** 91 26—13

Thierryev centifolijno mazilo

proti vsem, še tako starim ranam
vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka **K 3.60**.
Razpošilja se le proti povzetju ali za poslani denar.

**Te dve domači zdravili sta povsod znani
in še od nekdanj sloveči.**

Naročila naj se naslovijo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči
zahvalnih pisem zastonj in franko.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

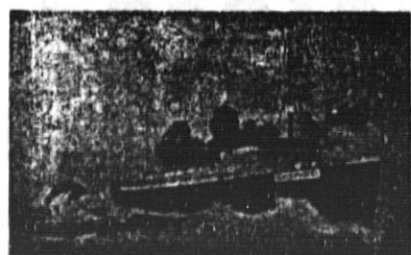
Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-ometno in konstrukcijsko inženirsko.

Zično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmejno omrežje, vrata, balkoni, verande,
stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteti: 152—9

valjični zastori (Rollbalken).

Samo
6
dni

Kavre-New-York

vozi zanesljivo najhitrejši brzoparniki
francoske prekomorske družbe

Edina najkrajša črta čez

Bazel, Pariz in Kavre v Ameriko.

Veljavne vozne liste in brezplačna
pojasnila daje samo

Ed. Šmarda

oblast. potrjena potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta 18

v novi hiši »Kmetijske posojilnice«, nasproti znane
gostilne pri »Figovu«. 148 26—15

Zlate svetlinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Isdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobi se
v
lekarni
Šatnik

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 130—21

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporočajo svoje najbolj priznane
šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastonj.

Primerna darila za Božič in novo leto

modna, galanterijska in norimberskatrgovina

Antona Adamiča v Kranju

naspr. urarja J. Suttnerja nasl.

naspr. urarja J. Suttnerja nasl.

Moderni albumi za slike in razglednice, spominske knjige, papirne kasete, kasete
za okraske, šivanje in denar, okvirji za slike, različne vaze, samovari, cedilci za čaj,
posode za sladkor, jagode, maslo i. t. d., jedilne garniture, košarice za ročna dela in
kruh, verižice za dame in gospode, vratni kolirji, broski, zapestnice, gumbi za man-
žete, listnice in denarnice, taške za dame ter še mnogo drugih primernih predmetov.

Velika izbira

Ravno došle najmodernejšje kravate in samo veznice, ščitilnih ovrat-
nikov (Kragenschoner).

Galoše in glace-rohavice za dame in gospode!

Moderci najnovejše oblike.

Okraski za božično drevo v najnovejši izberi.

Koledarji in pratike ter jaslice! 58 52—36

Toaletni predmeti, fini parfumi i. t. d.

Najnovejše drsalke „Eisblume“.

Postrežba točna!

Cene nizke!

klobukov za gospode!

Pozor! IVAN SAVNIK Pozor!

„pri Besenčanu“ v Kranju

na Glavnem trgu hiš. številka 193.

Priporočajo svojo veliko zalogo sukna, modnega in platnenega blaga, lepih
porhantov, kakor tudi vsakovrstno podlogo, ogrinjavke, pletene rute, zgornjih jop
(Überjack) ter nepremosljivih pelerin za ženske in moške. 201 3

Posebno pa opozarjam gg. neveste in ženinke, da si pred nakupom ogledajo mojo veliko
zalogo, katero sem zopet povečal ter bodem gledal, da vsakemu dobro in pošteno postrežem. —
Vzorci brezplačno in poštino prosto. — Za gg. šivilje in krojače poseben popust.

Na drobno in debelo.

Istotam se prodaja iz lastnih vinogradov pristno Bizeljsko rdeče in belo vino
od 56 litrov naprej.

Naznanilo.

Cenjenim damam in gospodom uljudno naznanjam, da je iz prijaznosti prevzel gospod

Anton Adamič, trgovec v Kranju, Glavni trg

nabiranje nečistega perila, ter mi pošiljal istega v pranje in likanje, katerega bodem v teku 4 dni
zgotovljenega vračal. 198 10—3

Prosim torej cenj. dosežanje in nove odjemalce mesta Kranj in okolice, da blagovolite od sedaj
naprej oddajati perilo zgoraj omenjeni tverdi, ker si tukaj prihranite poštino!

Se priporočam **Anton Šaro,** svetlolikalnica
kolodvorske ulice.

Cene navadne! Poština prosta!

Največja zavarovalnica avstro-ogrske države.

Ustanovljeno l. 1831. C. KR. PRIV. OBCNA ZAVAROVALNICA

Assicurazioni Generali v Trstu.

Jamstveni zaklad nad 300 milijonov kron.
Dosedaj izplačane škode nad 850 milijonov kron.
Družba zavaruje: Na življenje in doto v vseh mogočih sestavih. Tekom leta 1906
zavarovalo se je pri tej družbi 16.847 oseb na življenje za kapital nad 140 milijonov kron.
Zoper požare, tatinski vlom, škode pri prevažanju, poškodbe zvonov
in zrcalnih oken.
Sprejema tudi zavarovanja: Zoper telesno nezgodo in točo. 93 8—8
Pri tej družbi je zavarovan na življenje Njega svetost papež Pij X. in prevzvišeni
knezoškof ljubljanski Anton Bonaventura; tudi vsa posestva Njega velikanstva cesarja avstrijskega.

Glavni zastop v Ljubljani Marijin trg, Sv. Petra c. 2, v lastni hiši.

Zastop v Kranju pri g. Josipu Golobu, „Stara pošta“.

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ul. 7

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.

Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovrtniki, čipke, vložki, svilnate vezanine.

Jabota, Fichus, damski ovrtniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamentarja, porte in žnore, resice, krepice in žnore za tapetnike.

Krepi in flori za žalovanje.

Zlato in srebrne resice, čipke in žnore.

Serpe

iz svile, čipk in volne.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlačke, otroške perile in 185—19 oboje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Sukanec za šivanje, pletenje in vezanje.

Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.

Jdrijske čipke, vezene čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi venoi.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modrci in potrebščine za modrce.

Glace-rokavice in rokavice za uniformirance, pletenje, letne in zimске rokavice.

Kopalno perilo, dišave, mila in ustna voda.

Krtače za obleko, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovrtniki, zapetnice, napravniki in žepne rute.

Prave jagrove normalne perile, trikot-srajce, jopice in hlače.

Mrežaste in potne jopice, srajce, čipke in šport-pasovi.

Nogavice, naramnice, oboje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete.

Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovrtniki, robci.

Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki i. t. d., i. t. d.

Gospod! Berite novice, ker so za Vas važne in koristne!

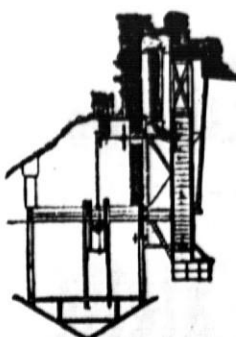
Razpošiljam po poštne povzetju za 12 K 50 vin.

krasno, dobro in moderno opravo

katera obstoji iz sledečih predmetov:

Fina bela ali barvasta srajca št. 7. Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca. 1 ovrtnik po želji. Krasna kravata. 1 par trpežnih nogavico. Močna brisalka. Izvrstne naramnice. 3 dobre žepne rute vse v škafu lepo aranžirano. Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj.

G. Tönnies

122—24

tovarna za stroje, železo in kovinolitarna v Ljubljani priporoča kot posebnost žage in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vrtilom. Sesalno-generatorski plinski motorji, najcenejša gonilna sila 1 do 3 v. za konjsko silo in uro.

Večkrat premirano!

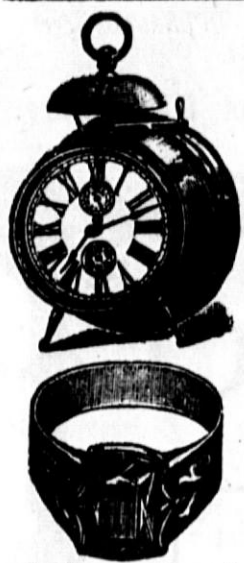
Glinaste peči

123—28

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Mavricij Smolej

urar

na Jesenicah št. 19

priporoča svojo veliko zalogo pravih švicarskih žepnih ur

vsake vrste, dalje budilke, ure na nihala, pretane in verižice, po najnižjih cenah.

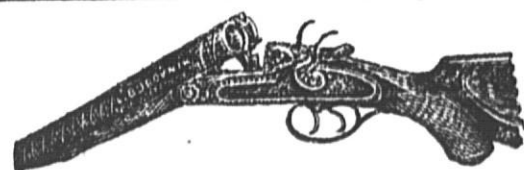
Popravila

se izdelujejo v lastni delavnici, ter sem zmožen po moji blizu 20 letni skušnji vsaka tudi najtežja popravila izvršiti natančno in po nizkih cenah. Popravljajo se budilke po 80 vin. do 1'40 K. Žepne ure od K 1'20 naprej. — Zaradi kakovosti priporočam posebno precizirano uro

„INTACT“.

Kolesarske potrebščine

NB. Ako želite imeti uro res dobro popravljeno jo ne dajajte takim, ki urarije niti izučeni niso. 17—44

Ludovik Borovnik

puškar v Borovljah (Ferlach na Koroškem)

se priporoča v izdelovanje vsakovrstnih puš za lovce in strelce po najnovejših sistemih pod popolnim jamstvom. Tudi predeluje stare samokresnice, vsprejema vsakovrstna popravila, ter jih točno in dobro izvršuje. Vse puške so na c. kr. preizkuševalnici in od mene preizkušene. 181 52—8

Ilustrovani ceniki zastoj.

Tiskarna I. Pr. Lampret

priporoča

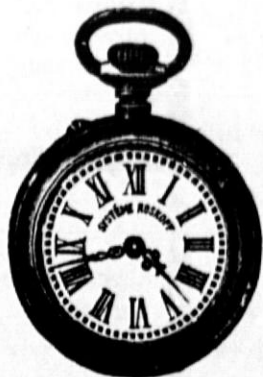
vizitnice, zavitke i. t. d.

Najcenejša in največja domača eksportna tvrdka.

Razpošiljanje švicarskih ur na vse kraje sveta!

Urar in trgovec

H. Suttner v Ljubljani

St. 502. Nikelnasta anker-remontoar-Roskopf, trpežno kolesje, gld. 2'45, enaka iz pravega srebra gld. 3'95, ista z dvojnim trdim srebrom močnim pokrovom gld. 6'50 in naprej.

priporoča svojo izbornu zalogo najfinjših natančnih švicarskih ur, kakor najbolj slovečih znamk Safhausen, Omega, Roskopf, Urania i. t. d. Zlatnine in srebrnine, kakor nakraski, verižice, uhani, prstani, obeski i. t. d. najfinjšega izdelka po najnižjih cenah. — Dokaz, da je moje blago zares fino in ceno, je to, da ga razpošiljam po celem svetu in imam odjemalce tudi urarje in zlatarje glavnih mest.

Ravno je izšel najnovejši veliki cenik, kateri se pošlje zastoj in poštne prosto.

Moške ure, 2 tretjini naravne velikosti.

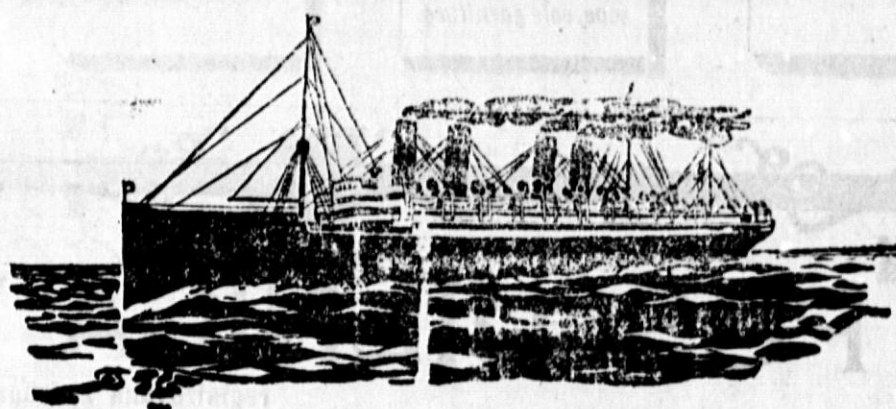

St. 505. Prava srebrna cilindar-remontoar, trpežno kolesje in močni pokrovi, gld. 4'85, ista z dobrim ankerkolesjem gld. 5'95 in naprej.

6—47

Berite.

Pozor.

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki 'Severnonemškega Lloyd'a' iz Bremena v New-York

s cesarskimi brzoparniki Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm, Kaiser Wilhelm der Grosse. — Prekomorska vožnja traja 5 do 6 dni. Natančen zanesljiv pouk in veljavne vozne listke za parnike gori navedenega parobrodnega društva kakor tudi listke za vse proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARD TAVČAR-j v Kolodvorskih ulicah št. 35

nasproti občeznane gostilne „Pri starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto. Vsa potovanja se tikajoča pojasnila točno in brezplačno. Postrežba poštena, realna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Colorado, Mexiko, California, Arizona, Utah, Wyoming, Nevada, Oregon in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izvanredno ceno čez Galveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.

Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimore in na vse ostale dele sveta, kakor Brazilija, Kuba, Buenos Aires, Colombo, Singapore, v Avstralijo itd. itd. 228—54

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge

po 4 odstotke

brez odbitka rentnega davka

katerega plačuje hranilnica sama.

1 26—24

Stanje vlog K 4,423.322'55 Stanje hipoteknih posojil K 2,634.523'43

Podkrajšek

frizer za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petra cesta 35. Filijalka na-
147 52-19 sproti hotela „Union“

System Salke

priporoča
za gojitev las in
za umivanje
glave svoj zdrav-
niško priporo-
čeni gorko in
mrzlo zračni
sušilni aparat.
Suši brez nad-
ležne vročine.
Ne proizvaja
skrčenja las.
Vpliva dobro na
pospeševanje
rasti las.
Zaloga vsakovrstnih
vpletov striženih in
zmešanih las
Oddelek za dame
s separatnim
vhodom.

Kupujejo se zmešani in odstriženi lasje
po najvišjih cenah.

Fine stvari, ovratnike, krasne kravate, naramnice, vse
vrste rokavice, nogavice i. t. d.

Nova modna trgovina Salon za damske klobuke

filialka iz Ljubljane

A. Vivod-Mozetič
v Kranju, Glavni trg št. 117

priporoča vse vrste fine modno blago za dame in gospode, nadalje svojo
dobro sortirano zalogo vseh potrebščin za živilje, vsakovrstne boje za
dame, kapce ter garniture vseh vrst oblek za otroke. 195 52-3

Damske in otroške klobuke, fine hauboe, kapce i. t. d.

Klobuke sprejemam v popravilo.

Potrebšine za živilje, vse vrste lišpov, svilne ter baržuna v
vseh barvah, posamentirja, čipke, vložke, gumbe i. t. d.

Ljubljana (Kolizej) R. Lang Marije Terezije cesta

20 126-22 Zalagatelj društva

c. kr. avstrijskih državnih uradnikov.

Bogata zaloga po-
hištva vsake vrste
v vseh cenah. Ogle-
dala, slike v vseh
velikostih.

Popolna oprava za
vilo. Specijaliteta:
Gostilniški stoli.

Modrool iz žilna-
tega omrežja, afri-
čanske trave ali
žime, prve vrste
vedno v zalogi.

Za spalno sobo od
180 gld. naprej.
Divan z okraski.

Oprave za jedilno
sobo, salona, pred-
sobe, cele garniture.

Specijalitete v ne-
vestnih balah. Ve-
liki prostori, pri-
tiljno in v i. nad-
stropju.

Pohištvo iz železa,
otroške postelje in
vozički po vsaki
ceni.

Čudovito poceni za
hotela, vile in za
letovišča 52 gld.

Za sobo: postelja,
nočna omarica, o-
mivalna miza, obe-
šalnik, miza, sten-
sko ogledalo.

Zobotehnični atelje
Oton Seydl

pri g. dr. E. Globočniku
v Kranju

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranilo korenine, z ali
brez nebne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje
VRAYNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-
NOVEJŠIH METODAH.

PLOMBE V ZLATU, PORCELANU, AMALGAMU in CEMENTU
vzor tudi vse ZOBOZDRAVNIŠKE OPERACIJE izvršuje
tu SPECIJALIST.

Odprto vsako nedeljo od 8. do 6. ure.

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 ¹/₂ %

Rezervna zaklada
iznaša:

K 72.035

Denarni promet
v letu 1906.:

K 3.500.000

brez odbitka rentnega
davka. Hranilne knji-
žice se sprejemajo kot
gotovi denar, ne da bi se
pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe
brez amortizacije po
5 1/2 % ali z 1 % amor-
tizacijo, na menice pa
po 6 %. — Eskompti-
rajo se tudi trgovske
me nice.

Posojilnica sprejme tudi
vsak drug načrt amor-
tizacijskega dolga.

Urajuje se v centrali
in v podružnici

vsak dan

od 8. do 12. ure dop.

in

od 2. do 6. ure pop.
izvemši nedelje pop.

Poštno-hranilnični ra-
čun centrale št. 45.867.

Podružnice na Jeseni-
cah št. 75.299.